

Summary

Vlaho Bukovac's Painting "Oroslavje" and Its Copy

The authoress of the text concluded that the painting "Donje Oroslavje" at the Croatian History Museum in Zagreb, which was attributed to Vlaho Bukovac and dated 1893 in the Collaction of Paintings, Prints and Sculptures, is in fact a copy of Bukovac's painting "Oroslavje" from 1898 made by the painter Italo Hochetlinger. She based her conclusion on exhaustive research done not only in comparing the two paintings, but also by a comprehensive study of the Vranyczani Dobrinović family archives.

TIFLOLOŠKI MUZEJ I NJEGOVO OPĆE-DEFEKTOLOŠKO OPREDJELJENJE

Željka Bosnar-Salihagić
Tiflološki muzej
Zagreb

Prijevodom grčke riječi tyflos – slijep otkrit ćemo primarno područje kojim se bavi jedan od najstarijih hrvatskih specijalnih muzeja – TIFLOLOŠKI MUZEJ.

Oštećenje vida u slijepih i slabovidnih osoba, često nije i jedino oštećenje. Defektolozi i medicinari objasniti će nam etiološku pozadinu problema. Isti uzrok kojem možemo zahvaliti postojanje primarnog oštećenja često je pokretač i drugih problema, zato s pravom možemo reći da bavljenje slijepima zadire duboko u sva defektološka područja. Objašnjenje ovoga moramo potražiti u kratkom povijesnom prikazu.

Vratimo li se unazad, na kraj 19. stoljeća, u vrijeme osnutka Hrvatskog sljepačkog muzeja,¹ uočiti ćemo prve pokušaje sustavnog rada s hendikepiranom djecom. Sigurnija potpora hendikepiranima navještena je kroz velike kulturne i gospodarske uzlete u Hrvatskoj nakon Bachova apsolutizma. Započela je s osnivanjem prvih specijalnih ustanova, iako ni uključivanje ove djece u redovnu školu do tada nije bilo tako rijetko. F. Tonković u svojoj disertaciji citira iz "Napredka", godine 1868., riječi F. Šćepaneka "Više putih se dogodi, da i mora učitelj primiti diete, koje niti dobro ne vidi, ne čuje ni ne razumi, što se govori".²

Vinko Bek, osnivač i prvi kustos Tiflološkog muzeja, 1881. godine završava Učiteljsku školu u Zagrebu te se nakon toga posvećuje problemima slijepih kao javni prosvjetni i socijalni radnik. Njegovo ustrajanje na poboljšanju teških socijalnih prilika slijepih ostavlja neizbrisiv trag u začecima organizirane brige o hendikepiranima. Bek piše studije, pokreće prve časopise – 1890. "Sljepčev prijatelj", a tri godine kasnije, na nagovor Ise Kršnjavija, preobražava ga u "Prijatelj slijepih i gluhonijemih" koji prerasta u "općedefektološki stručni list"³, osniva Zavod za slijepu djecu, a 1888. godine počinje skupljati građu s ovoga područja, te **1890. godine osniva "Hrvatski sljepački muzej"**.⁴ Već tada "U "sljepačkom muzeju A" imade 185 djela, 231 svezak i 4 svežnjica, a vrijedi 120 for. 37 novč. To su knjige u kojima se razpravlja o sljepoči, uzgoju slijepaca itd. U "sljepačkom muzeju B" imade 22 djela, 25 svezaka, a vrijedi 44 for. Tu su djela koja su samo za slijepce."⁵

Godine 1891. Bek je svu građu Hrvatskoga sljepačkog muzeja izložio na Jubilarnoj izložbi u Zagrebu.⁶ "Kako ozbiljno shvaća g. Bek svoju zadaću i kako sgodno umije agitovati za svoju humanitarnu ciel, dokazao je obilnim svojim sljepačkim odjelom, koji je našao priznanja u svih krugovih."⁷

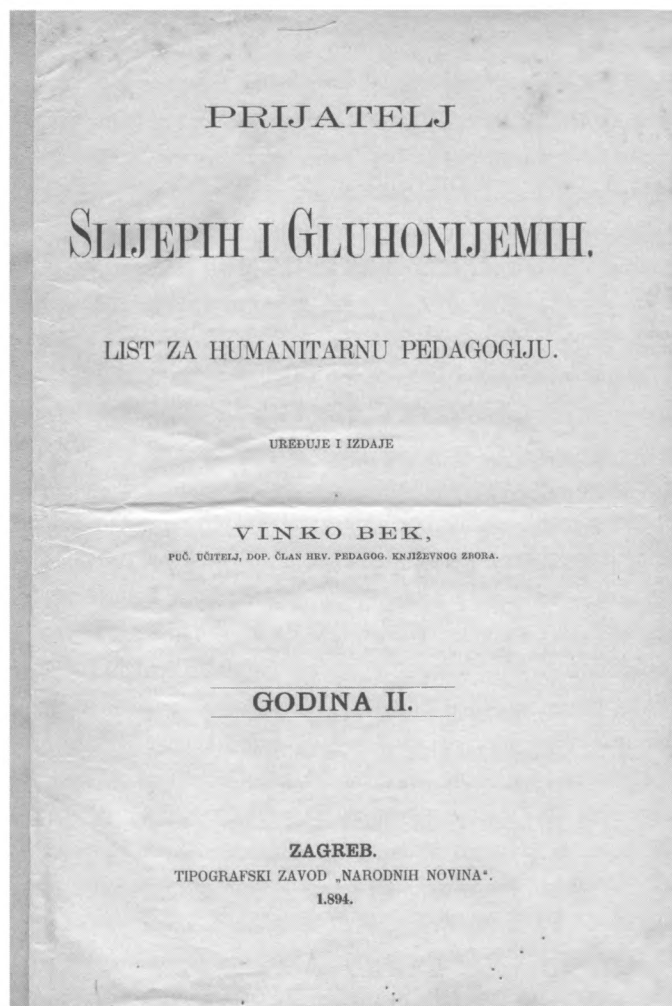
I Milenijska izložba u Pešti, 1896. godine, imala je među hrvatskim izloščima poseban sljepački odjel, a osnovu toga odjela potvrdila je tada visoka vlada.⁸ Ovo je vrlo intenzivno i plodno muzejsko razdoblje, a na prijelazu stoljeća je "definitivno zatvoreno jedno vremensko poglavlje vezano za Hrvatski sljepački muzej. Nastupit će zastoj u razvitku Muzeja koji će potrajati do 1953.godine, ..."⁹

U međuvremenu je građa Muzeja bila smještena na više lokacija, u okviru Zavoda za slijepe ili izvan njega. Muzej nastavlja rad 1953. godine, sada pod drugim nazivom, kao Tiflološki muzej Saveza slijepih Jugoslavije. Te godine smjestio se u prostoru Društva slijepih u Bosanskoj ulici u Zagrebu, a 1958. godine uselio je u novi prostor, u Draškovićevoj ulici, jedan od rijetkih namjenski građenih za potrebe muzeja, te u njemu ostao do danas.

Tiflološki muzej je smješten na dvije etaže od kojih se na prvoj nalaze prostori za zaštitu muzejske građe, za komunikaciju s publikom (izložbeni prostori, predavaonica i knjižnica), prostori za izučavanje muzejske građe i prostori za stručno osoblje, dok su na drugoj prostori koje koristi administrativno osoblje.

Muzej se ističe posebnostima kojima se oduvijek trudio udovoljiti posebnim potrebama osoba s invaliditetom. Dok u većini muzeja vrijedi pravilo "Možete pogledati, molimo ne dirajte!" ovdje se posebna pažnja poklanja taktilnoj percepciji, odnosno mogućnosti da se muzejski predmet doživi i na drukčiji način, a ako se radi o osobama s velikim oštećenjima vida onda, svakako, i jedini mogući. Kod pripremanja izložaba važno je da su prostori između postamenata, te prilazi izloženim predmetima dovoljno široki kako bi se omogućio prolaz osobama koje se koriste različitim pomagalicama pri kretanju, da su predmeti pretežito manjih dimenzija kako bi se pipom mogla doživjeti njihova umjetnička, povijesna ili dr. vrijednost, dok se katalogi i legende, u pravilu, pišu standardnim i Brajevim pismom. Ova pažnja iskazana u našem muzeju namijenjena je slijepim osobama jednako kao i svim drugim osobama s posebnim potrebama, a na sreću, iskazuje se sve više i u drugim muzejima. Tiflološki muzej, već dugi niz godina, surađuje s Edukacijsko rehabilitacijskim fakultetom, Medicinskim fakultetom, Studijem za socijalni rad, Višom školom za medicinske sestre, te organizira predavanja za njihove studente.

Posebnost muzeja svakako je i Taktilna galerija, specifična vrsta izložbene djelatnosti, sa skulpturama slijepih kipara likovnih

Prijatelj slijepih i gluhonijemih, prvi hrvatski časopis općedefektološke problematike
© Tiflološki muzej, Zagreb

Vinko Bek, osnivač i prvi kustos Tiflološkog muzeja
Tiflološki muzej, Zagreb

Rad gluhoslijepe autorice Sanje Fališevac izložen u okviru samostalne izložbe "Keramoskulpture", autora izložbe Vjekoslava Mršića, 1999/2000 god. © Tiflološki muzej, Zagreb, snimio: Davor Šiftar

amatera. Područje rada Tiflološkog muzeja od samih početaka, a osobito zadnjih godina, svojom građom prelazi okvire tiflološke problematike i širi se i na ostala defektološka područja. Muzejski je fundus vezan, osim uz tiflološku, i uz surdološku i logopedsku problematiku, te problematiku tjelesne invalidnosti i mentalne retardacije, tj. uz sveukupnu problematiku hendikepiranosti.¹⁰

U posljednje vrijeme naziv, najčešće korišten i najprihvatljiviji za spomenutu populaciju, "osobe s posebnim potrebama" bez sumnje nije stigmatizirajući, a nađeno jedinstveno pojmovno određenje ukazuje na mogućnost drukčijeg pristupa s obzirom na individualne razlike.

Na području muzejske djelatnosti, inkluzija osoba s posebnim potrebama, koja podrazumijeva edukacijsku i socijalnu integraciju u "zdravu sredinu", moguća je preko muzejskog predmeta. S druge strane, muzejska građa koju čine umjetnički radovi osoba s posebnim potrebama proširuje spoznaje o njihovim sposobnostima, pokazuje da se radi ponajprije o osobama, a tek onda o osobama s hendikepom ili teškoćama u razvoju.

U svojoj povijesti dugoj 110 godina, Tiflološki muzej je pokazao prikupljenom defektološkom građom, svojim izložbama, te stručnim i znanstvenim radom, svoje općedefektološko opredjeljenje. Danas, na prijelazu u 21. stoljeće, sve je prisutnija težnja da se u skoro vrijeme izjasni kao **Edukacijsko rehabilitacijski muzej**.¹¹

Bilješke:

- 1 Tiflološki muzej je povijesni slijednik Hrvatskog sljepačkog muzeja.
- 2 Franjo Tonković: Vinko Bek i njegov utjecaj..., Tiflološki muzej, Zagreb, 1960., str. 20.
- 3 Vjekoslav Mršić: 105 godina Tiflološkog muzeja, Tiflološki muzej, Zagreb, 1986., str. 70.
- 4 Sljepčev prijatelj, list za promicanje uzgoja, obuke i inih probitaka slijepaca, izdao i uredio Vinko Bek, Zagreb, 1892., svezak 1., str. 32.
- 5 Ibid., svezak 2., str. 62.
- 6 Grada Hrvatskog sljepačkog muzeja izložena je unutar Sljepačkog odjela Gospodarsko - šumarske jubilarne izložbe Hrvatsko - slavonskog gospodarskog društva 1891. godine u Zagrebu
- 7 Janko Ibler: Jubilarna izložba, Zagreb, 1892., str. 226.
- 8 Prijatelj slijepih i gluhoonijemih, list za roditelje, učitelje i sve prijatelje slijepih i gluhoonijemih, uredio i izdao Vinko Bek, Zagreb, 1896., br. 1, str. 16.
- 9 Vjekoslav Mršić: nav. djelo, str. 76.
- 10 Statut Tiflološkog muzeja, Zagreb, 1999., str. 4.
- 11 Polazište naziva je u imenu Edukacijsko - rehabilitacijski fakultet (do 1998. godine Fakultet za defektologiju)

Summary

The Typhlological Museum and Its General Special-Education Commitment

The Typhlological Museum is one of the oldest specialised museums in Croatia. It carries on the tradition of the Croatian Museum of the Blind, which was founded, according to its founder Vinko Bek, in 1890 in Zagreb. The Museum had an intensive period of activity, especially with respect to exhibitions in the first period. At the turn of the century, there was a halt to the Museum's activities and its holdings were for a long time housed in different locations. The Museum continued its work in 1953 under its present name. The holdings of the Typhlological Museum surpass that of its name, and the very fact that it deals with people with impaired vision implies that it is deeply involved in special education. Through museum activities, and through contact with museum objects, the Typhlological Museum helps persons with special needs to take part in life. Its holdings, exhibitions, its professional and scholarly work that spans the 110 years of its existence are proof of the Museum's general special-education commitment, and of the aim to become a museum for education and rehabilitation.